

ΕΝΟΤΗΤΑ 21: Το κρητικό ζήτημα (1821-1905) - (σελ. 64-65)

- **Κρητικό ζήτημα:** Οι προσπάθειες των Κρητών και του ελληνικού κράτους για ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα και η εμπλοκή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των Μ. Δυνάμεων σε αυτές τις προσπάθειες.

Οι κρητικές επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα μέχρι την αυτονόμηση της Κρήτης

- 1^η επανάσταση: 1823-1824 → Εξέγερση στη Δυτική Κρήτη → Καταστολή από τον Μωχάμετ Άλι → Έναρξη Αιγυπτιακής Αυτοκρατορίας (1824-1840)
- 2^η επανάσταση: 1841 → Εξέγερση των Κρητών για την επαναφορά της τουρκικής κυριαρχίας → Συμμετοχή του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου → Καταστολή της επανάστασης μέσα σε λίγους μήνες (Κίνημα του Χαιρέτη)
- 3^η επανάσταση: 1858 → Μικρής κλίμακας εξέγερση με αφορμή τον Κριμαϊκό (ρωσοτουρκικό) πόλεμο (Κίνημα Μαυρογένη)
- 4^η επανάσταση: 1866-1869 → **Μεγάλη Κρητική Επανάσταση** → Αρχικές επιτυχίες (1866) και βοήθεια από το ελληνικό κράτος (πρωθυπουργός: Αλ. Κουμουνδούρος) → γρήγορη καταστολή λόγω της παρέμβασης των Μ. Δυνάμεων υπέρ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας / Κορυφαία στιγμή: Ανατίναξη επαναστατών στη *Μονή Αρκαδίου* (8/11/1866) → Αναζωπύρωση του φιλελληνισμού στην Ευρώπη
- Επιτυχία της επανάστασης του 1866-69: «Οργανικός νόμος» → Τοπικό Σύνταγμα της Κρήτης που δίνει προνόμια στους χριστιανούς (στους τομείς της διοίκησης, της δικαιοσύνης και της γλώσσας)
- 5^η επανάσταση: 1878 → Αποτυγχάνει στρατιωτικά, αναγκάζει όμως το Σουλτάνο να υπογράψει τη «Σύμβαση της Χαλέπας» → Αναγνωρίζει ακόμα περισσότερα προνόμια στους χριστιανούς της Κρήτης στον τομέα της Διοίκησης → Η Κρήτη μπαίνει σε καθεστώς ημιαυτονομίας
- 6^η επανάσταση: 1889 → Νέα αποτυχία → Καταργείται από τους Οθωμανούς η Σύμβαση της Χαλέπας
- 7^η επανάσταση: 1896-1897 → Αρχικές επιτυχίες με τον Τιμολέοντα Βάσσο → Τελική αποτυχία λόγω της ταυτόχρονης κήρυξης πολέμου από την Τουρκία στην Ελλάδα και της παρέμβασης των Μ. Δυνάμεων

Η αυτονόμηση της Κρήτης («Κρητική Πολιτεία»)

- Με παρέμβαση των Μ. Δυνάμεων ο Σουλτάνος αναγνωρίζει την αυτονομία της Κρήτης το 1897 → «Κρητική Πολιτεία»
- Ορίζεται ως **Υπάτος Αρμοστής** (διοικητής) ο Γεώργιος Β΄ (δευτερότοκος γιος του βασιλιά Γεώργιου Α΄)
- Ως Υπουργός Δικαιοσύνης ορίζεται ο νέος πολιτικός Ελευθέριος Βενιζέλος
- Ολιγωρία Γεώργιου Β΄ για ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα → Έκρηξη επανάστασης του Θερίσου (1905) → Επικεφαλής: Ελευθέριος Βενιζέλος, Κων/νος Μάνος, Κων/νος Φούμης → Κήρυξη Ένωσης με την Ελλάδα

- Αντικατάσταση του Γεωργίου Β΄ από τον Αλέξανδρο Ζαΐμη.
- Αντίδραση των Μ. Δυνάμεων → προσωρινή αποτυχία της Ένωσης με την Ελλάδα
- Τελική διευθέτηση του κρητικού ζητήματος / Ένωση με την Ελλάδα → 1913 (τέλος Βαλκανικών πολέμων)

Ερωτήσεις

1. Τι ονομάζουμε «κρητικό ζήτημα»;
2. Ποιες ήταν οι σημαντικότερες κρητικές επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα;
3. Ποια ήταν η Μεγάλη Κρητική Επανάσταση και από ποιο γεγονός σηματοδεύτηκε;
4. Τι ήταν ο «Οργανικός Νόμος» και πότε δημιουργήθηκε;
5. Τι προέβλεπε η «Σύμβαση της Χαλέπας»;
6. Πότε και για ποιο λόγο καταργήθηκε η «Σύμβαση της Χαλέπας»;
7. Πότε αναγνωρίστηκε η αυτονομία της Κρήτης και πώς ονομάστηκε το αυτόνομο κρατίδιό της;
8. Ποιον ειδικό τίτλο είχε ο Διοικητής της αυτόνομης Κρήτης; Ποιος τοποθετήθηκε αρχικά σε αυτή τη θέση;
9. Ποιος ήταν Υπουργός Δικαιοσύνης στην αυτόνομη Κρήτη;
10. Για ποιο λόγο δημιουργήθηκε εσωτερική επανάσταση στην αυτόνομη Κρήτη το 1905; Ποιοι ήταν οι υποκινητές αυτής της επανάστασης και πού την πραγματοποίησαν;
11. Ποια ήταν τα αποτελέσματα της επανάστασης του 1905 και ποιος ο βαθμός επιτυχίας της;